

Vážená pani poslankyňa,
Vážený pán poslanec,

Dovoľte mi obrátiť sa na Vás v mene Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) v súvislosti s **Návrhom poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Ivana Ševčíka, Pavla Ľuptáka a Romana Malatinca na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov**, parlamentná tlač 669, ako aj v súvislosti s **Návrhom poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Milana Garaja, Dagmar Kramplovej a Adama Lučanského na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov**, parlamentná tlač číslo 699.

Stredisko je vnútroštátnou inštitúciou na podporu a ochranu ľudských práv zriadenou zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Hlavným poslaním Strediska je sledovať a vyhodnocovať uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd vrátane zásady rovného zaobchádzania v Slovenskej republike. **Rada by som upriamila Vašu pozornosť na to, že oba návrhy spomínané vyššie budú viesť k obmedzeniu výkonu ľudských práv.**

Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Ivana Ševčíka, Pavla Ľuptáka a Romana Malatinca

Predkladaná novela navrhuje vrátiť vlastníctvo lesov v národnom parku Muránska planina, Veľká Fatra a Slovenský kras zo správy národných parkov do správy Slovenského pozemkového fondu. Tento krok má za cieľ zjednodušiť hospodárske využívanie týchto lesov, čo je však v rozpore s účelom zriadenia národného parku. Tým je zachovanie hodnoty v podobe celistvých a nenarušených ekosystémov a biotopov.

Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Milana Garaja, Dagmar Kramplovej a Adama Lučanského

Novela prináša viaceré sporné body pre ochranu prírody v národných parkoch, napríklad zavádza možnosť pást hospodárske zvieratá, s výnimkou území s najprísnejším stupňom ochrany. Zaradenie územia medzi lokality európskeho významu by po novom vyžadovalo súhlas vlastníkov pozemkov. Okrem toho by osoba, ktorá vyrúbe dreviny bez povolenia príslušného orgánu ochrany prírody, nemusela zaplatiť finančnú náhradu, ale mohla by túto povinnosť nahradiť primeranou náhradnou výsadbou. Návrh taktiež ustanovuje povinnosť získať súhlas vlastníka alebo správcu pozemku na realizáciu hospodárskej činnosti na jeho území, ktorá podľa novelizovanej úpravy mohla zahŕňať aj aktivity, ako sú exkurzie alebo sprevádzanie osôb za odplatu.

Stanovisko Strediska

Stredisko poukazuje na to, že povinnosť chrániť biodiverzitu a zachovať cenné ekosystémy vyplývajú Slovenskej republike nie len ako záväzky zo zmlúv v oblasti

ochrany prírody, akou je napríklad Dohovor o biologickej diverzite. Podľa správy osobitného spravodajcu OSN pre ľudské práva a životné prostredie "strata biodiverzity priamo ohrozuje výkon mnohých ďalších ľudských práv, vrátane práva na život, práva na vodu či práva na zdravie."¹ Na Slovensku sú národné parky kľúčovým opatrením pre zachovanie biodiverzity a napĺňanie cieľov stanovených v akčných plánoch k Dohovoru, hoci doteraz vo viacerých ohľadoch nespĺňajú medzinárodné štandardy IUCN (Medzinárodnej únie pre zachovanie prírody)² čo Slovenskej republike vytýka aj Šiesta národná správa z implementácie Dohovoru odovzdaná v roku 2019. Tento nedostatok mala odstrániť plánovaná reforma národných parkov a postupnými krokmi zosúladiť režim ochrany na týchto územiach so štandardami IUCN. Predkladané návrhy novelizácie však mieru ochrany, naopak, znižujú a neprimeraným spôsobom chránia vlastnícke právo na úkor nenahraditeľných spoločenských hodnôt, ktorých zničenie nie je možné vynahrať novou výsadbou stromov.

Ratifikáciou Dohovoru o biologickej diverzite v roku 1993 sa vláda SR zaviazala vytvoriť systém chránených území a oblastí určených na ochranu biodiverzity. Ku konkrétnym a merateľným cieľom sa SR prihlásila prijatím Strategického plánu pre biodiverzitu do roku 2020 a cieľov Aichi³. Prijatím navrhovaných legislatívnych zmien sa však Slovenská republika odvracia od svojich medzinárodných záväzkov a odporúčaní, čím oslabuje ochranu najzraniteľnejších ekosystémov na svojom území, a to napríklad týmito spôsobmi:

1. Lesy zohrávajú kľúčovú úlohu pri ochrane biodiverzity, regulácie klímy a vody, čistenia ovzdušia a vody, stabilizácie pôdy a ukladania oxidu uhličitého. Na potrebu ich ochrany upozorňuje Európska únia vo viacerých strategických dokumentoch, ako napríklad Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030⁴, Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030⁵ či Európska zelená dohoda. Viaceré európske finančné zdroje, ako napríklad Plán obnovy a odolnosti, sú taktiež naviazané na zvýšenie kvality ochrany týchto území. **Zmena vlastníckej štruktúry v národných parkoch však ohrozí aplikačnú prax ochrany lesov a ich funkcie na týchto územiach.**
2. Podmienenie vyhlásenia chráneného územia európskeho významu (Natura 2000) získaním súhlasu vlastníka dotknutého pozemku môže viesť k strate cenných biotopov s vysokou celospoločenskou hodnotou v prípadoch, ak vlastník uprednostní hospodárske využitie svojho majetku. Stredisko nespochybňuje význam ochrany vlastníckych práv, táto by však mala

¹OHCHR. 2017. Report of the Special Rapporteur on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment. A/HRC/34/49. Dostupné na: [States must fulfil human rights obligations in protecting biodiversity, UN expert urges | OHCHR](#)

IUCN. 2013. Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland. Dostupné na: [PAG-021.pdf](#)

³ Dostupné na: [Aichi Biodiversity Targets](#)

⁴ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_1&format=PDF

⁵ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0007.02/DOC_1&format=PDF

zohľadňovať vyšší spoločenský záujem a využiť možnosť kompenzačných mechanizmov za týmto účelom.

3. Definícia hospodárskej činnosti, na ktorú by sa vzťahovala povinnosť získať súhlas vlastníka pozemku, by mohla zahŕňať aj činnosť v oblasti práce s mládežou (detské a mládežnícke tábory), športové kurzy a pod., ktoré poskytujú občianske združenia za účastnícke príspevky. Exkurzie v prírode v mnohých prípadoch plnia funkciu vzdelávacích aktivít, ktoré prispievajú k zvyšovaniu povedomia verejnosti o otázkach ochrany životného prostredia. Stredisko v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že Slovenská republika sa ako signatársky štát Aarhuského dohovoru zaviazala podporovať environmentálne vzdelávanie, pričom navrhované legislatívne zmeny budú viesť k zvýšenej administratívnej záťaži, k vyšším finančným nákladom a v konečnom dôsledku by mohli limitovať jeho zabezpečenie odborníkmi a odborníčkami priamo v teréne.
4. V neposlednom rade Stredisko upozorňuje na chýbajúci participatívny proces k predmetným návrhom zákona. Keďže zákony boli predložené členmi Národnej rady Slovenskej republiky, nepodliehali riadnemu medzirezortnému pripomienkovému konaniu, ktoré dáva možnosť odbornej, ale aj širokej verejnosti vyjadriť sa k navrhovaným zmenám. Predkladané novely by v prípade prijatia mali veľký dopad na ochranu národných parkov, ekosystémov a biodiverzity v nich. Stredisko preto považuje za potrebné, aby sa k takýmto výrazným zásahom do zákona o ochrane prírody, vyjadrila aj odborná a široká verejnosť a upozorňuje, že obchádzanie tohto procesu podkopáva záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z Aarhuského dohovoru, ktorý stanovuje, že strany dohovoru sú povinné informovať verejnosť v dostatočnom predstihu a umožniť verejnosti vyjadriť sa a pripomienkovať legislatívu s dopadom na ich environmentálne práva⁶.

Dovoľte mi preto požiadať Vás, aby ste uvedené návrhy na nasledujúcej schôdzi parlamentu nepodporili a zabránili tak nezvratnej strate biodiverzity a prírodného dedičstva na Slovensku. Stredisko je pripravené poskytnúť Vám v prípade ďalších otázok potrebnú súčinnosť.

S úctou,

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka
Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

⁶ <https://unece.org/DAM/env/pp/documents/cep43slovak.pdf>

